

Most születik az európai nemzet?

Biztosan nem. Bár a történelem azt tanítja, hogy a válságok fontosak a közösségek létrejöttében és megerősödésében, a mostani járvány nem az európai megoldásoknak kedvez. Éppen ellenkezőleg: az Európai Unió napjainkban ma sokkal inkább nemzeti logika mentén működik, mint az elmúlt fél évszázadban valaha.

Charles Tilly, neves amerikai történész, szociológus és politikatudós híres megállapítása szerint a nemzetek és az államok háborúban születnek. Háborús és rendkívüli helyzetek, válságok olyan közösségi erőfeszítést igényelnek egy társadalomtól, amely csak a teljes mozgósítással teljesíthető. A mozgósítás közelebb hozza egymáshoz a társadalom tagjait, közösséget hoz létre azzal, hogy az addig egymástól elszigetelt egyének egy közös érdeknek vetik alá tevékenységüket. A küzdelem során kialakul az a közös szimbólumrendszer, ami azonosíthatóvá teszi a közösséget tagjai számára. A siker pedig meghozza a közös identitás érzelmi alapjainak kiépülését is.

Csábító lenne párhuzamot vonni a nagy, nemzeteket és államokat teremtő válságok és háborúk, valamint a mostani koronavírus-járvány között. Valóban, ahogyan a nagy válságok egy társadalom életviszonyait alakította át, úgy a mostani járvány is alapjaiban érinti az európai közösség minden tagját. Értelemszerűnek tűnhet a következtetés, hogy ahogyan a korábbi, nemzeti keretek között zajló válságok a nemzetek létrejöttéhez vezettek el, úgy a mostani, kontinenst érintő válság az európai nemzetet szüli meg.

Valójában azonban éppen ellenkezőleg. Míg ugyanis a nemzetek születéséhez vezető válság kezelése a társadalom minden tagjának mozgósítását követelte meg – éppen ezzel hozta létre a nemzetet mint politikai közösséget -, addig a mostani válság éppen demobilizációt és izolációt jelent. „Maradj otthon!” – a mostani krízis jelszava minden országban. Azaz éppen nem a közösségi lét, hanem a visszavonulás jelentheti most a megoldást.

Ráadásul az Európai Unió tagállamai – bár a járvánnyal szembeni küzdelem gondja összeköti őket – nem együttesen, hanem külön-külön, sokszor egymás felé is lezárva határaikat próbálnak úrrá lenni a járványon. Jól láthatóan az uniós intézmények sem találják a közös cselekvés alapját.

Mától Franciaország lezárja a külső schengeni határt, több ország pedig a schengeni övezeten belül is határellenőrzést, sőt határzárakat vezet be szomszédaival szemben. Ma – úgy tűnik – a kórral szembeni védekezés nem az uniós összefogást, hanem a nemzeti megoldásokban gondolkodást erősíti. Mindez az európai integráció jövőjére is alapvető hatással lehet.

17-03-2020 – Dr. Navracsics Tibor